

SLOVO O SLOVU

UKÁZKA

Hrádeček, 25. července 1989

Na počátku bylo slovo, praví se na první stránce jedné z nejdůležitějších knih, které známe. V té knize to znamená, že zdrojem veškerého stvoření je Slovo Boží. Neplatí to však, přeneseně, i o veškerém konání lidském? Není to snad i v našem případě slovo, které je nejvlastnějším zdrojem toho, čím jsme, ba samotným základem toho způsobu vesmírného bytí, kterému říkáme člověk? Duch, lidská duše, naše sebeuvědomění, schopnost zobecňovat a myslet v pojmech, chápat svět jako svět (a ne jen jako své okolí), a posléze i naše schopnost vědět, že umřeme, a přesto žít – není to všechno snad zprostředkováno, či přímo tvořeno také slovem?

Je-li Slovo Boží zdrojem veškerého Božího stvoření, pak ta část tohoto stvoření, kterou představuje lidské plémě, je sama sebou jen díky jinému Božímu zázraku, totiž zázraku lidského slova.

Na počátku všeho je slovo.

Je to zázrak, kterému vdčíme za to, že jsme lidmi.

Ale je to zároveň nástraha, zkouška, lest a test.

Větší možná, než se může zdát vám, kteří žijete v podmínkách velké svobody slova, tedy v poměrech, kde na slovech zdánlivě tolik nezáleží.

Záleží na nich.

Záleží na nich všude.

Totéž slovo může být jednou pokorné a podruhé pyšné. A nesmírně snadno a velmi nenápadně se může slovo pokorné proměnit ve slovo pyšné, zatímco jen velmi těžce a velmi dlouze se mění slovo pyšné ve slovo pokorné.

Tento svět a především Evropa se v závěru druhého tisíciletí po Kristu ocitá na zvláštní křižovatce: dlouho nebylo tolik důvodů k naději, že všechno dobře dopadne, a nikdy nebylo zároveň tolik důvodů k obavě, že kdyby dopadlo všechno špatně, byla by to katastrofa definitivní.

Není těžké doložit, že všechny hlavní hrozby, jimž musí dnešní svět čelit, od atomové války přes katastrofu ekologickou až po katastrofu sociálně civilizační mají kdesi ve svých útrobách skrytu jednu společnou příčinu: nenápadnou proměnu slova původně pokorného ve slovo pyšné.

Pyšně si člověk začal myslet, že jako vrchol a pán tvorstva rozumí kompletně přírodě a může si s ní dělat, co chce.

Pyšně si začal myslet, že jako majitel rozumu je schopen kompletně pochopit své vlastní dějiny a naplánovat pak všem šťastný život, a že mu to dává dokonce právo každého, komu se jeho plán nezamlouvá, smést z cesty v zájmu údajně lepší budoucnosti všech, k níž našel ten jediný a pravý klíč.

Pyšně si začal o sobě myslet, že když umí rozbít atomové jádro, je už tak dokonalý, že mu nehrozí nebezpečí atomového zbrojení soupeření, natož atomové války.

Ve všech těchto případech se osudově zmýlil. To je zlé. Ale ve všech těchto případech začíná už svůj omyl chápat. A to je dobré.

Tím vším poučení, měli bychom všichni a společně bojovat proti pyšným slovům a vnímavě pátrat po kukačcích vejcích pýchy ve slovech zdánlivě pokorných.

To není, jak zřejmo, úkol zdaleka jen lingvistický. Jako výzva k odpovědnosti za slovo a ke slovu je to úkol bytostně mravní.

Celý text je k dispozici v elektronickém archivu Knihovny Václava Havla. Do vstupu je nutná registrace, je zdarma a potvrzena automaticky ihned po vyplnění údajů. Vstup do elektronického archivu [zde](#).